

مروری بر نقش زنان در ماجرای عاشورا

مرضیه محمدزاده، استاد دانشگاه مذاهب اسلامی با بیان اینکه زنان باید پشتوانه معرفتی مردان باشند،

مرضیه محمدزاده، استاد دانشگاه مذاهب اسلامی با بیان اینکه زنان باید پشتوانه معرفتی مردان باشند، گفت: نقش زنان در عاشورا سراسر مثبت بوده است، از زنان بی نظیری چون زینب(س) و ام سلمه که بگذریم در تاریخ نیامده که زنان به خیمه ها حمله برده باشند و سنگی پرتاب کرده باشند بلکه زنان برخی از فرمانروایان دژخیم در حادثه عاشورا شوهرانشان را سرزنش و نکوهش کردند.

مرضیه محمدزاده به گزارش ایکننا، مرضیه محمدزاده، استاد دانشگاه مذاهب اسلامی، ۱۸ مردادماه در نشست «زنان یاریگر امام حسین(ع)» گفت: در نهضت امام دو گروه زنان وجود داشتند که نام یک گروه از آنها در تاریخ ذکر شده است و حدود ۴۰ نفر بودند البته تعدادی هم بودند که نامی از آنها ثبت نشده است. یک گروه از این زنان کسانی بودند که از مدینه با امام حرکت کرده و وارد کربلا و شام و در نهایت پیروزمندانه وارد مدینه شدند که در راس آن زینب کبری(س) است.

وی افزود: گروه دوم زانی بودند که اگر چه در نهضت نقش دارند ولی به دلایلی همراه کاروان نبودند یا به اذن امام یا به دلایل دیگر مانند اینکه ام سلمه که باید در مدینه می ماند زیرا حرمت داشت یا ام البنین مادر و لبابه، همسر حضرت عباس(ع) و ام هانی و ... یا مانند ماریه که در بصره بودند. در این گروه تعدادی زنان دژخیمان هم هستند که همسرانشان در مقابل امام بودند ولی خودشان یار امام. اینها نسبت به مبانی مکتب خودشان آگاهی کامل و قدرت احتجاج با خلیفه را داشتند.

وی افزود: ما چون وجود نورانی حضرت زینب(س) را می بینیم این ستارگان پنهان مانده اند، یکی از اینها ماریه در بصره است که پدر و همسرش در رکاب امام علی(ع) در جمل به شهادت رسیدند؛ وضع مالی خوبی داشت و منزل خود را در بصره به مرکز انقلابیون و یاران امام حسین(ع) و کانون علم و معرفت کرده بود. اولین سفیر امام یعنی سلیمان وارد این منزل شد و این زن تلاش زیادی کرد تا چند نفر از قبیله خود را در مکه به یاری امام(ع) فرستاد.

زنان پشتوانه معرفتی مردان باشند

محمدزاده با بیان اینکه ما زنان باید کسب معرفت را جدی بگیریم و پشتوانه معرفتی مردان و نهضت آفرین باشیم، اظهار کرد: زنان کربلا امام شناس بودند و همه هستی خود را در راه حسین(ع) فدا کردند؛ کورکورانه اطاعت نکردند. یکی دیگر از این زنان مادر عمر بن جناده است که همسرش در اولین رزم به شهادت رسید و لباس رزم بر تن فرزندش کرد و رجز خواند «امیری حسین و نعم الامیر» سر این بچه را بریدند و به سمت مادر پرت کردند و مادر سر را برگرداند و گفت ما سری که در راه خدا داده ایم پس نمی گیریم.

استاد دانشگاه مذاهب اسلامی با بیان اینکه زنان عاشورایی نسبت به زمانه خود زمان شناس بوده و آگاهی کامل داشتند که نمونه آن همسر زهیر بن قین، فرمانده سپاه عثمان و شیعه و فدایی او بود، تصریح کرد: امام در منزلگاهی خیمه زهیر را دید و به مؤذنش گفت بروید و او را نزد من بخوانید ولی او قصد نداشت برود ولی با تلنگر همسرش رفت و در کربلا فرمانده سمت راست سپاه، زهیر شد و در خطابه ای گفت که فرزندان فاطمه(س) از فرزند سمیه برای حمایت سزاوارتر هستند و اگر به حسین(ع) نمی پیوندید خون او را بر زمین نریزید و زهیر با تلنگر همسرش بهشتی شد.

زنان عاشورا مدیران موفق بودند

محمدزاده بیان کرد: زنان نهضت امام(ع)، مدیران موفق بودند، یک سازمان وقتی مدیر موفق دارد که سازمان خود را بشناسد و نقاط ضعف و قوت را شناسایی کرده و به درستی به جلو برود. در عصر عاشورا همه نیروها از بین رفتند و با مدیریت و تدبیر زینب(س) در آن شام شوم، یکی از بچه ها زیر سم ستوران نرفتند و گم نشدند و گوشواره از آنها جدا نشد و چنان از جان امام سجاد(ع) دفاع کرد که عمرسعد عقب نشینی کرد و مجبور شد تا محافظ برای خیمه بگذارند. زینب(س) قبل از اینکه امام حسین(ع) شهید شود فرمود که همه زیور آلات را از خود دور کنید.

محمدزاده تصریح کرد: در جامعه پویای اسلامی مرد و زن در تمام امور سیاسی و اجتماعی و فرهنگی و امر به معروف و نهی از منکر باید در کنار هم باشند، اگر آنچه ابن اعثم نوشته درست باشد که امام(ع) فرمودند من برای امر به معروف و احیای سیره جد و پدرم قیام می کنم، اصلاح امام برای از بین بردن اشکالات بنیادی بود که ۵۰ سال همه زوایای جامعه اسلامی را در خود فرو برده بود؛ چقدر ما امر به معروف و نهی از منکر را کوچک کرده ایم؛ امام حسین(ع) دنبال اصلاح روند و راهبرد حکومت وقت بود ولی ما آن را در مسائل جزئی خلاصه می کنیم.

جهادگری؛ ویژگی زنان عاشورا

محمدزاده بیان کرد: ویژگی دیگر زنان عاشورا، جهادگری است و مهمترین جهاد، بیان حق در برابر حاکم ظالم و جائر است؛ زینب(س) در دربار عبیدالله بن زیاد وقتی او گفت خدا را شکر که شما را رسوا کرد و کشت فرمود خدا را شکر که ما را به وجود پیامبر(ص) گرامی داشت و پاک و پاکیزه نگه داشت و تبهکار و دروغگو ما نیستیم و دیگران هستند؛ عبیدالله گفت کار خدا را چگونه دیدی و او فرمود: ما رایت الا جمیلا؛ مردانی دیدم که رقص کنان به دیدار حق شتافتند و به زودی خدا آنان را با تو در یکجا جمع می کند و آن وقت خواهی فهمید پیروز کیست؟

وی ادامه داد: به یزید می گوید یابن الطلقاء؛ یعنی اسیر تو هستی نه ما، خطاب به یزید می گوید سپاه شیطان ما را به جمع سفیهان می فرستد یعنی یزید اگر ذره ای عقل داشت این کار را نمی کرد. زینب(س)، یزید را به مبارزه دعوت کرد و فرمود یزید هر حيله ای داری به کار ببر ولی هرگز نخواهی توانست این ننگ را از بین ببری. پناه دادن؛ ویژگی زنان عاشورایی

محمدزاده با بیان اینکه پناهندگی دادن سیاسی از دیگر ویژگی زنان عاشورایی بود، گفت: ام سلمه، همسر پیامبر(ص) به دو فرد مشرک از خاندانش پناهندگی داد و پیامبر(ص) پذیرفت همچنین ام هانی، خواهر امیرالمؤمنین به مشرکانی از خاندانش پناهندگی داد؛ همچنین همسر عکرمه به عکرمه که در فتح مکه چند نفر را کشته بود، پناهندگی داد. در نهضت عاشورا، مسلم بن عقیل در کوفه سرگردان شد ولی هیچ حاضر نشد در را به روی او باز کند و به او پناهندگی بدهد ولی یک زن چنین کاری را کرد.

وی افزود: زنان نهضت امام، عقیف و پاکدامن بودند، اسرا را وقتی وارد شام کردند، درخواستشان این بود که سرها را جلو ببرند تا نگاه نامحرمان به آنها نیفتد؛ ویژگی دیگر آنها اینکه اینها مادران نمونه بودند، امام حسین(ع) در مواجهه با حر، فرمود که مادرت چه نام زیبایی برای تو گذاشته است یعنی تربیت دست مادر است؛ علی اکبر و فرزندان امام مجتبی(ع) چگونه تربیت شدند که اینطور فداکارانه جنگیدند.

محمدزاده اضافه کرد: در بین زنان، ام سلمه هست که امام(ع) ودیعه امامت را به او می سپرد؛ گزارشگرانی در بین سپاه امام(ع) داریم که وقایع را می نوشتند. فاطمه دختر امام علی(ع) و امام حسین(ع) دو گزارشگر مهمی بودند که ابی مخنف مقتل خود را از ایشان نقل کرده است؛ در بین این زنان، زندانی سیاسی به دست عبیدالله بن زیاد داریم؛ عبیدالله در مسجد امام حسین(ع) را دروغگو و فرزند دروغگو برشمرد و فردی (عبدالله بن عقیف) برخاست و گفت تو خودت دروغگو فرزند دروغگو هستی و ابن زیاد او و دخترش را زندانی کرد.

نقش زنان در افتخار دفن شهدای کربلا

وی افزود: ویژگی دیگر زنان نهضت عاشورا اینکه زانی دفن پیکر شهدا را بر عهده گرفتند در حالی که مردان بنی اسد از این کار می ترسیدند. زنان بیل و کلنگ برداشتند و مردان را تشویق کردند و این افتخار نصیب قبیله بنی اسد شد و متأسفانه این زنان ناشناخته مانده اند.

محمدزاده تصریح کرد: اولین شیون کننده و عزادار و کسی که مجلس به پا کرد یک زن بود، تاریخ یعقوبی و ابن عباس نقل کرده که صدای شیون از خانه ام سلمه شنیدم و عرض کردم چه شده است و او فرمود؛ خاکی که حسین(ع) به من داده بود رنگ خون گرفته و به گمانم حسین(ع) شهید شده است. نقش مثبت زنان قتله واقعه عاشورا

استاد دانشگاه مذاهب اسلامی افزود: در تاریخ ذکر نشده که زانی دخالت در کشتن امام(ع) داشته باشند یا سنگ بر خیام بزنند حتی برخی مانند زن خولی که سر بریده را در تنور خانه اش پنهان کرد، او را به شدت نکوهش کرد و در دوره مختار او را لو داد. کعب بن جابر که سر بریر را از تن جدا کرد هم مورد سرزنش خواهرش قرار گرفت و از خانه بیرونش کرد. همسر مالک کسی بود که ضربه بر سر امام زد و کلاه خود امام را به خانه برد. همسرش او را به خانه راه نداد تا اینکه شوهرش دیوانه شد.

وی ادامه داد: مرجانه مادر عبیدالله به او گفت تو از این کاری که کردی خجالت نکشیدی؟ همسر یزید بعد از خطبه زینب، شوهرش را سرزنش کرد و یزید را وادار کرد تا برای شهدای کربلا مجلس عزای بگیرد و دختر یزید هم در کنار مادرش اشک ریخت. همسرانشان دست داشتند ولی نامی از زنان نیست. نتیجه آنکه در نهضت حسین(ع) زنان نقش مثبت داشتند و آنقدر نقش مهمی داشتند که پیام عاشورا را به گوش تاریخ رساندند. زنان نهضت صبور بودند و وقتی عزیزان آنها جلوی چشمان قطعه قطعه شد صبر کردند گرچه اشک هم ریختند. اشک ضعف نیست بلکه آنچه خدا از ما می خواهد اینکه از درون متلاشی نشویم و زنان عاشورایی اینطور بودند. البته صبر در کنار عقل و عزم و اراده ارزش دارد و انسان عاقل، صبور است.

وی در پایان تأکید کرد: ما زینب(س) را صبر کشیده و رنج دیده معرفی می کنیم ولی اعراب او را امرأة العاقله معرفی می کنند و ما ظلم در حق خاندان رسالت کرده ایم که تعبیر درستی برای آنها به کار نمی بریم.